

Marijin smeh.

(Verska bajka).

Marija se je, kar je bila živa, samo trikrat zasmejala. Prvikrat, ko je mali Jezušček zagledal na drevesu lepo jabolko in rekel: «Jabolček, vidiš, kako sem jaz še majhen, da te ne morem doseči. Ker ne morem jaz do tebe, pa pridi ti do mene, ker bi te tako rad pojedel». — Tem preprostim besedam se je Marija zasmejala. Ali jablana je poslušala Jezuščka in se nagnila k njemu, da je mogel jabolko utrgati.

V drugo se je to tako-le zgodilo: Marija je urezala Jezuščku prvo suknjo in ga šaljivo vprašala, če ve, kako jo je treba narediti. Jezušček veli: «O, to ni nič težko. Vidiš, ta rokavček se mora strniti tako, in ta tudi tako in oba rokavčka se morata prijeti stana*) tukaj pa zopet tukaj in tako se napravi vse drugo tako, da bo suknjica lepa in tako močna, da jo bom lahko nosil, še ko bom velik». — Marija se nasmeje preprostim besedam Jezuščkovim. Suknjica pa se strne in naredi brez šiva vse tako, kakor je rekel Jezušček. In ta suknja je z njim vred rastle in ostala cela in lepa, dokler je živel. Nosil jo je do svoje smrti. Po njegovi smrti so pa vadjali vojaki zanjo, kakor je pisano v svetem pismu.

Tretjikrat se je Marija nasmejala Jezuščku, ko je bil že nekoliko odrasel in je pomagal svojemu krušnemu očetu sv. Jožefu delati. Sv. Jožef je potreboval deske. Desko je našel, ali ko primeri, se mu zdi, da je nekoliko prekratka. Jezušček veli: «Pa kaj zato, če je prekratka, dajva jo potegniti!» — Marija se zasmee preprostim besedam. Sv. Jožef in Jezušček pa primeta desko in deska se jima potegne, da sta jo mogla porabiti.

Janez Trdina.

*) stan — tisti del obleke, ki pokriva trup.

Turek.

Dolg je nos, turški nos,

radavic je poln,

živje coklje, turške coklje,

st na Savi čoln.

Ali fes, turški fes —

kakor makov cvet!

Hej, in pas, turški pas —

z mavrico prepet.

Turek, daj meni fes,
meni fes in pas —
coklje, nos nosi sam,
sebi v slavo, čast!

Oton Zupančič.

Trst OP

35/1926

050

020094571,7

COBISS •

STUDIJSKA
KNJIŽNICA
TRST

Z doma.

(Iz spisa „Moje življenje“).

To je bila prva pot.

«Vstani!» sem zaslišal glas iz daljave.

Mati je stala kraj postelje, pogledal sem jo ves prestrašen.

«Kaj že?»

Zgodnje jutro je bilo, jesensko jutro, megleno in hladno. Truden sem bil, razmučen, rad bi spal.

«Kaj že?»

Vse veselo pričakovanje, vse prešerno zaupanje, vse sanje o velikem življenju, vse se je do kraja raztopilo v rosi jesenskega jutra. Duša se ti je bila koprneča, ponosna in pogumna vzdignila do bleščečega vrha gore; ko zaslišiš zvonki ukaz: «Pojdi!» — omahneš in trepečeš: «Kaj že?»

Dišeča kava je bila na mizi, zraven skodelice bel kruh. Oblačil sem se počasi in zovoljen. Sveže perilo se mi je zdelo mrzlo in trdo, novo oblačilo preohlapno, težko in nerodno. Sam sebi sem bil tuj in grd, kakor da sem bil še kožo in misli in srce preoblekel. Oni drugi je bil tam pri Sveti Trojici in v Močilniku in v Retovju; ta, ki sedi v novi obleki za mizo in pije dišečo kavo in lomi bel kruh, nima ne radosti, ne žalosti; zavržen kamen je. Čisto na dnu je kljuvalo neprestano in hitro, so šepetale besede, ki so bile tako plahe, da si niso upale klicati na glas. Če živi osat ob kolovozu, kako da bi kamen ne živel?

Voz je ropotaje ustavil pred hišo.

«Ali bo kaj?» je poklical voznik.

Cule so bile pripravljene.

«Pojdimo v božjem imenu!» je rekla mati.

Toliko, da smo si segli v roko z očetom, z brati in sestrami; takega nismo bili vajeni, tudi ne da bi se poljubavali, se lizali ter se cmerili za vsak nič. Kar je, to je; vse drugo bodi zaklenjeno in se ne prikaži nikomur! Drevo ne stoka in ne vpije, če mu sekaš vejo za vejo od živega debla; še ne umrje ne vselej.

Voznik je bil drobnikast, zmirom v dve gube sključen, hudo godrnjav človek; rekli smo mu Striček. Če še živi, mu daj Bog dočakati sto let in čez; če pa je umrl, mu izlij usmiljena roka ob vsaki sedmini čašo vina na grob! Marsikdaj je capljajočega študenta ob slabem vremenu za vbogajme stlačil med cule in žaklje.

Zadnja popotnika sva bila; voz je bil do kraja naložen in naba-san, voznik je pognal.

Miškina kamrica.

(Ruska narodna pravljica).

Leži tam na polju konjski kostnják. Pritekla je miška-luknjačka in vpraša: «Kamrica, kamra, kdo v kamri živi?» Nihče se ji ne oglasi. Miška smukne v konjski kostnják in jame tamkaj živeti. Priskače mi žaba-regljačka: «Kamrica, kamri, kdo v kamri živi?» — «Jaz, miška-luknjačka; kdo pa si ti?» — «Jaz sem žaba-regljačka.» — «Le noter in živi z menoj.» — Pribežal je zajec: «Kamrica, kamra, kdo v kamri živi?» — «Miška-luknjačka in žaba-regljačka; kdo pa si ti?» — «Jaz sem vrhu-goré-popihač.» — «Le noter, gostač» — Živelo jih skupaj je troje. Priteče lisjak: «Kamrica, kamra, kdo v kamri živi?» — «Miška-luknjačka, žaba-regljačka in vrhu-goré-popihač; kdo pa si ti?» — «Jaz sem povsod-poskakač.» — «Priseli se k nam.» — In biva četvero jih tam. Pritepe se volk: «Kamrica, kamra, kdo v kamri živi?» — «Miška-luknjačka, žaba-regljačka, vrhu-goré-popihač in povsod-poskakač; kdo pa si ti?» — «Jaz sem izza-grma-hlastač.» — «Tu imaš stan na izbero!» — Že skupaj živi jih petero. Ali primaha jo medved: «Kamrica, kamra, kdo v kamri živi?» — «Miška-luknjačka, žaba-regljačka, vrhu-goré-popihač, povsod-poskakač, izza-grma-hlastač, kdo pa si ti?» — «Jaz sem vse pomečkač!» je dejal kosmatin, sedel na kostnjak in jih vse pomečkal.

Vladimir Levstik.

.....

Pečka.

(Iz ruske čitanke).

Mati je kupila češpelj, da bi jih dala po obedu otrokom. Ležale so v sobi na krožniku. Vanja ni bil še nikdar jedel češpelj in zato je vedno krog njih hodil in jih duhal, zakaj jako so mu dišale. Ko pa ni bilo nikogar v sobi, tedaj se ni mogel več premagovati, popadel je eno češpljo, pa jo pojedel. Pred obedom je mati preštela češplje in videla, da ene manjka. Pa je šla in povedala očetu.

Ko so obedovali, je oče rekel: «Kaj ni morda kdo izmed vas, otroci, pojedel eno češpljo?» Pa so se vsi oglasili: «Ne!» Vanja je zardel kakor rak in tudi dejal: «Ne, jaz je nisem snedel.»

Tedaj pa je oče rekel: «Lepo to ni bilo, naj jo je pojedel že kdorkoli izmed vas, ali naposled bi to ne bilo še nič hudega, ali hujše je, da so v češpljah pečke, a kdor jih ne zna jesti in ne jemlje iz njih peček, mora še tisti dan umreti. In tega se bojim.»

Vanja je obledel in rekel: «Ne, jaz sem vrgel pečko skozi okno.» Zdaj pa vsi v smeh, Vanja pa v jok.

Jožef Gruden.

Obisk v šoli.

(Iz spisa „Deveta dežela“).

Bilo je že precej na večer, ko krenem proti učilnici. V veži mi pride prijazna deklica naproti; vprašam jo, kje je gospod učitelj. Odgovori mi, da naj grem čez dvorišče na vrt, tam ga najdem. To je bil velik vrt. Na eni strani sem videl razno drevje, sadno in gozdno, mlado in odraslo; na drugi njivice in gredice z vsakovrstnim žitom in različnimi rastlinami, vse lepo urejeno. Na eni izmed teh gredic zagledam moža, ki je pripognen nekaj presajal. Ko mu pridem bliže, spne se po konci ter me zagleda. Hitro sva se sprijaznila. Rečem mu, da sem tujec v deželi, da bi rad ogledal učilnico.

«Polovico je videti tukaj», mi odgovori ter pokaže z roko po vrtu. «Tu se uči naša mladina kmetijstva, vrtnarstva in gozdarstva. Ljubezen do narave, veselje za delo vcepljamo skrbno v mlada srca. Ta prostor je za igre in razne telesne vaje». Nato me pelje v samo poslopje. Razkaže mi sobe — sami visoki, svetli, zračni prostori; vsak otrok ima svoj posebni sedež, primeren njegovi velikosti; z vsemi potrebnimi pripravami. Po stenah visé lepe poučne podobe. Z veseljem sem ogledoval lepe zbirke raznih drobnih živali, zlasti onih, katere so posebno koristne ali škodljive kmetovanju, potem kmetiškega in rokodelskega orodja za vajo mladini.

Govorila sva o poučevanju. Razen navadnih predmetov, katerih se mladina v ljudskih šolah uči, mi je imenoval moj novi prijatelj, še predmet, ki ga včasih nismo poznali. Tu se otroci uče, kake dolžnosti in pravice ima človek do človeka, v občini in državi; kako se mu je vesti v raznih razmerah in slučajih; po naše bi se dejalo: tu se otroci uče «življenja».

Ko sva si bila vse ogledala, sem se bil učitelju zahvalil in se poslovil.

Josip Stritar.

Igra.

Sedem dolgih, težkih let
polž je hodil križemsvet,
iz Ljubljane v Šiško vas
hodil je ta dolgi čas.

Mi pa gremo kakor ptice,
bolj kot ptice — lastavice,
zdajle tukaj, zdajle tam —
beži — hop! te že imam!

Ivan Albreht.

Domače vaje za naše male.

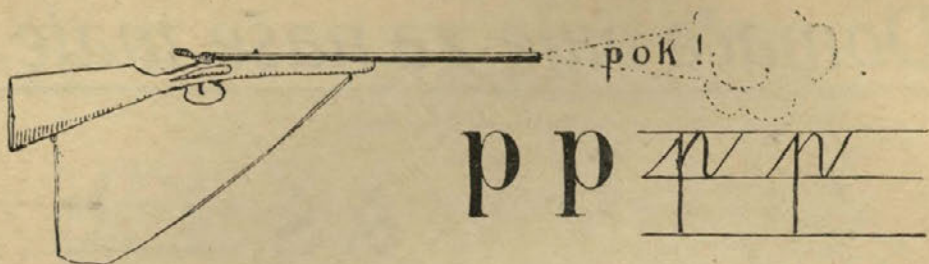

š š š š

š, na-ša

hi-ša, miš.

ši-lo bo-de. či-ga-vo je ši-lo? mač-
ka lo-vi mi-ši. miš je si-va. ma-ti
ši-va. i-ma-mo du-šo in te-lo. ti vi-
diš in go-vo-riš. a-li veš? šo-tor.
v šo-to-rih so ci-ga-ni. du-hov-nik
be-re ma-šo. ali si bil da-nes v šo-li? da!
naš to-va-riš ni-ma o-če-ta ne ma-te-re,
si-ro-ta je. gre-mo v šu-mo, tam si u-
lo-mi-mo ši-bo. te-sar te-še. ma-ti ra-bi
 re-še-to. a-li je re-še-to ce-lo?

pi-ka, po-ka, to bo mi-ka!

pik, pok, kup vi-sok!

pe-te-lin prav le-po po-je, k se-
bi va-bi put-ke mo-je. tu-di mi
po-je-mo v šo-li. v šo-li tu-di pi-še-mo
s pe-re-som, be-re-mo in ri-še-mo. pe-
šec ho-di peš. no-ga ga bo-li pa pe-ša.
mi pu-li-mo re-po. re-pa je be-la.
sod i-ma pi-po in čep. ko-koš če-
pi na jaj-cih. v pe-či se pe-če kruh.
mač-ka i-ma lep rep. sa-pa pi-še o-
krog hi-še. pri-den bo-di! šo-to-ri ni-
so vi-so-ki in ni-ti ši-ro-ki. kod ho-diš?

Z Z Z Z

zi-dar zi-da

zid. mi-zar. de-la mi-ze.

za-mo-rec je črn, naj se pe-re
noč in dan. za hi-šo ze-le-ni za-la
li-pa. poj-di-mo na zrak, zo-ra si-je!
za-li-vaj-te gre-di-ce! o-če i-ma voz.
on vo-zi po le-ti in po zi-mi. po zi-mi
nas ze-lo ze-be. za-kaj? ker je mraz.

lj lju-ba ma-ti zi-ba de-te, kam se
po-pe-lje-mo z vo-zom? na po-lje.
u-či-telj pra-vi: zem-lja nas re-di,
lju-bi-mo zem-ljo rod-no! mi jo ho-če-
mo lju-bi-ti. v zel-nik je ho-dil
za-jec na ze-lje, praz-ni-ka ni
se bal ni ne-de-lje.

Razgovori.

VII.

Vedež: Minka je imela kokoši rada, še raje pa je imel kokošji rod Minko, ker mu je često drobila kruha. Kadar se je tedaj prikazala Minka na dvorišču, jo je perutnina vsikdar obkolila. Skakala je krog nje in ščebetala ter beračila za košček sredice. Nekoč pa je bila nedelja in Minka stopi lepo praznje oblečena na dvorišče, kokoši pa takoj krog nje. Zaman se je branila vsiljivcev. Tedaj pa jo mine potrpežljivost in: ššššš! zapodi pernato jato od sebe. Kako je dejala Minka?

Nevedež: Ššššš! je dejala.

Ved.: Glej za ta glas š ti pokažem danes črko. Tu je tiskana črka š. Kateri črki je podobna?

Nev.: Črki s, samo da ima klobuk na glavi.

Ved.: Da, prav si opazil. Nikoli ne pozabi na to, ker brez kljukice š ni več š, ampak je s. Zdaj pa ti pokažem, kako se ta črka piše.

Nev.: O že znam! Na črko s postavim kljukico, pa imam črko š.

Ved.: Torej napiši eno vrsto črke š, a vsakokrat, ko eno črko napišeš, izgovori jo glasno.

Nev.: (piše) Sem že končal.

Ved.: Precej dobro je šlo. Zdaj pa beriva!

Bereta pisano in tiskano. Vedež razloži Nevedežu manj znane besede (silo, duša, telo, šotor, šuma, tesar). Nekatero podobico bo Nevedež tudi prerisal. Slednjic prepíše vso stran. — Glas in črko p izvaja Vedež iz puškinega poka.

Ved.: Kaj je to?

Nevedež: Puška.

Ved.: Pa kaj se godi?

Nev.: Puška je počila.

Ved.: Kako neki?

Nev.: I, nu: **pok!**

Ved.: Pok! Prav! Če to izgovoriš, kakšen glas čuješ s kraja?

Nev.: Glas p, p, p!

Ved.: Dobro! Zdaj pa poglej tiskano črko za ta glas. Kakšni črki je podobna?

Nev.: Črki b.

Ved.: Da, samo da drži rep navzdol namesto navzgor. Nu, pisana črka p je tiskani tudi prav podobna. Tu jo vidiš. Čakaj, pokazal ti bom, kako se napiše.

Vedež pokaže dvakrat, trikrat; Nevedež nato napiše eno ali dve vrsti. Nato slede vaje v branju. Vedež razloži manj znane besede (pešec, peš, peša, čep). Repo bo Nevedež prerisal. Nato Vedež Nevedežu lahko tudi zopet kaj počasi narekuje, vsako besedo posebej zlog za zlogom, Nevedež pa piše po narekovanju. (Na primer: po po-ti ho-di pe-te-lin, re-pa je be-la, itd.) Glas in črko z izvaja Vedež iz glasu, ki ga daja od sebe komar, kadar pribirni po noči, da bi piknil spečega dečka. Nato mu pokaže tiskano črko z, ter kako se ta napiše. Bralne vaje slede kakor pri prejšnjih črkah. Razložiti treba manj znane besede (zamorec, zora.) Pri tej vaji pa se otroku ponuja nova težkoča, namreč zveza lj. To je posebej označeno na robu.

Vedež pokaže na to zvezo (lj) in vpraša: Ali poznaš ti črki?

Nev.: Seveda poznam. To je l in to je j.

Ved.: Zdaj pa beri to skupaj.

Nevedež bere: l-j.

Ved.: Ne tako! To moraš tesno skupaj brati; takole lj. Ponovi!

Nev.: lj, lj, lj, lj!

Ved.: Zdaj pa beriva naprej!

Slede vaje v branju z zvezo lj (ljuba itd.) Te vaje naj Nevedež večkrat ponovi.

Sklepčno je še pesmica o zajcu in zelju. Če Vedež zna za njen napev, naj jo Nevedežu zapoje, da se je tudi on nauči peti.

(Dalje prih.)